

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Іванченко Е.П.,

*кандидат юридичних наук,
професор Української технологічної академії,
докторант Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
<https://orcid.org/0009-0006-2669-8592>*

УДК 346.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2025.3.7>

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕСІВ ПРИ МИТНОМУ ДЕКЛАРУВАННІ ТОВАРІВ ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ДЕКЛАРАЦІЄЮ ПРИБУТТЯ ENS

Вступ. Україна є активним учасником у контексті підготовки до вступу до ЄС та виконання Додатка XV до Угоди про асоціацію, яким встановлено чіткий перелік заходів, які має виконати Україна з метою гармонізації митних процесів з європейськими стандартами, де особливу увагу приділено виконанню всіх вимог щодо майбутніх інтеграцій до систем ЄС з запровадження цифрових технологій щодо спрощеного декларування при переміщенні товарів через митну територію ЄС. Про стан реалізації запровадження цифровізації основних процесів у митній сфері України свідчить Висновок Єврокомісії Ukraine Report 2024 – European Commission від 30 жовтня 2024 року переговорного розділу 29 «Митний союз», в якому вказано, що «Україна має хороший рівень підготовки щодо Митного союзу і досягла значного прогресу в цьому напрямку». Також високу оцінку Єврокомісією було надано розробці та запровадженню необхідних для вступу України до ЄС митних ІТ-систем, зокрема в частині електронного декларування товарів [1].

Ключовим досягненням у сфері діджиталізації митних процесів за останній час стало запровадження Нової комп'ютеризованої транзитної системи (New Computerized Transit System – NCTS) та приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту [2]. З 1 жовтня 2022 року суб'єкти ЗЕД та митні брокери отримали можливість: працювати за принципом «один транспортний засіб – одна декларація – одна гарантія» та прискорити проходження товарів через митний кордон України. Дія Конвенції про процедуру спільного транзиту поширюється на країни ЄС та дозволяє вітчизняним суб'єктам господарювання (суб'єктам ЗЕД, митним брокерам та переві-

зникам) здійснювати функції щодо митного контролю та оформлення вантажів не тільки на митній території України, а і поза її межами. Аналогічним чином починаючи з 1 квітня 2025 року стало можливим здійснення митного декларування за загальною декларацією прибуття ENS з використанням електронної системи контролю ICS2 при ввезенні товарів на митну територію ЄС.

Впровадження нових технологій в сфері електронного митного декларування товарів (NCTS, ENS та інші) дозволяють погодитися із думкою О.М. Вінник, яка зазначає, що проблема правового забезпечення відносин цифровізації, яка набула стрімкого поширення протягом останніх років, та формування права цифрової економіки, потребують подальшої розробки. Незаперечність переваг цифровізації довела коронавірусна пандемія, а в нинішніх умовах – російська військова агресія проти України і запроваджений у зв'язку з цим воєнний стан. Отже, можливість діяти дистанційно, задовольняючи при цьому як особисті, так і бізнес-потреби, дозволили зберегти ділову активність на значному рівні [3].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану та перспектив правового регулювання електронного декларування товарів за загальною декларацією прибуття ENS з використанням електронної системи контролю ICS2, впровадженню елементів автоматизованої системи управління імпортом, інтегрованої в Європейський митний простір, яка оброблятиме попередню інформацію про вантаж та аналіз ризиків і дозволить митним органам на ранній стадії реагувати на загрози у відповідній точці ланцюга поставок та прискорити проходження товарів через митний кордон України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям вивчення проблематики правового регулювання електронного декларування товарів за загальною декларацією прибуття ENS в процесі здійснення митного контролю та оформлення вантажів стали праці таких вчених, як: В. В. Борса, Ю. Р. Теребейчик [4], Л. М. Івашова [5], О. В. Микуляк, Р. І. Стефанишин [6], Т. Г. Острікова [7], П. В. Пашко, Д. В. Пашко [8], К. Є. Рум'янцева, Н. М. Головай, В. В. Руденко [9], Н. Б. Чернецька-Білецька, К. В. Севрук [10] та інші. У роботах вищезазначених вчених та практиків розглядаються перспективи цифрової трансформації митної справи, її вплив на процес митного контролю та оформлення товарів. Проте проблематика з правового регулювання електронного декларування товарів за загальною декларацією прибуття ENS з використанням електронної системи контролю ICS2 в зв'язку з недавнім запровадженням та відсутності правозастосовчої практики не розглядалася.

Виклад основного матеріалу. В умовах правового режиму воєнного стану інтеграція України у світове економічне співтовариство є однією з першочергових задач, яка передбачає всебічне упровадження ІКТ у митну справу. Варто констатувати, що стрімкий розвиток ІКТ дозволив провідним країнам світу максимально оптимізувати митну сферу. Насамперед це стосується автоматизації митниць, діджиталізації окремих митних процедур та формальностей, технологічного оновлення процесу надання послуг суб'єктами митної посередницької діяльності та іншими учасниками митних відносин [11, с. 80].

Відповідно до ст. 31 Митного кодексу України митна справа здійснюється з використанням інформаційних технологій, у тому числі заснованих на системах, що забезпечують функціонування електронних інформаційних ресурсів митних органів, і засобів їх забезпечення, що функціонують на національному та/або міжнародному рівні [12].

З 1 квітня 2025 року згідно зі статтею 127(1) Митного кодексу Союзу (ЄС) [13], всі товари, що ввозяться на митну територію ЄС, підлягають митному оформленню за загальною декларацією прибуття ENS. ENS має містити елементи даних, визначені в Додатку В UCC DA/IA. Ці вимоги для автомобільного та залізничного транспорту набули чинності з 1 квітня 2025 року відповідно до Рішення про впровадження (ЄС) 2023/2879 [14], що встановлює робочу програму

UCC (UCC WP) з оновленням Системи контролю імпорту 2 (ICS2) та зобов'язує залізничних і автомобільних перевізників надавати обов'язкову і більш детальну інформацію про товари що перевозяться з використанням електронної системи ICS2 з поданням повної ENS. Вікно розгортання випуску 3 ICS 2 почалося з 1 квітня 2025 року та закінчується 1 вересня 2025 року, перехідна фаза з 4 кварталу 2025 року по 1 квартал 2026 року та промислова експлуатація планується у 4 кварталі 2026 року [15].

Деякі з митних брокерів України вже приступили до практичної реалізації надання послуг з оформлення загальної декларації прибуття ENS окремо та в комплексі з оформленням декларацій T1. Для цього суб'єкт ЗЕД або перевізник повинен надати митному брокеру інформацію щодо переміщуваного через кордон товару: CMR; інвойс; країни маршруту; митниця відправлення; митниця призначення; орієнтовний час прибуття автомобільного транспорту на кордон; свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу [16].

За оприлюдненою на веб-сайті Європейської комісії інформацією, всі держави-члени ЄС своєчасно впровадили ICS2 для всіх видів транспорту, включаючи автомобільний та залізничний. Однак, деякі з них попросили надати їм тимчасовий відступ від загальної вимоги.

Від 1 вересня 2025 року будь-яка декларація ENS на товари, що ввозяться до ЄС автомобільним транспортом, повинна подаватись до системи ICS2, якщо держава-член, через яку відбувається в'їзд на територію ЄС, не отримала від Європейської комісії окремого дозволу на продовження періоду впровадження.

Слід відзначити країни ЄС, які межують з Україною: Польща, Угорщина, Румунія – продовження періоду до 31 грудня 2025 року (очікують підтвердження Європейської комісії), Словаччина – до її переходу на NCTS Phase 6, а, наприклад, Болгарія, розташована на наших маршрутах із Середньої Азії й Туреччини в Україну – з 1 вересня 2025 року тільки ICS2.

Таким чином, обов'язок перевізника подавати ENS саме до системи ICS2 залежить від держави в'їзду до ЄС.

Роз'яснення Європейської комісії вказує: якщо держава в'їзду застосовує систему ICS2, то декларацію ENS необхідно подавати саме до ICS2.

Якщо держава-член запровадила у себе оновлену систему NCTS Phase 6 (що дозволяє обробляти транзитні декларації (T1), доповне-

ні обов'язковими для ENS даними про безпеку і захист), то вимогу подавати окрему ENS до ICS2 може бути скасовано, якщо дані щодо безпеки вже включено до транзитної декларації, поданої до NCTS Phase 6.

Якщо держава-член не запитувала дозволу на відступ та не запровадила у себе NCTS Phase 6, то з 1 вересня 2025 року ENS має подаватися виключно до ICS2 (використання нинішньої NCTS Phase 5 у цих країнах має припинитися 31 серпня 2025 року).

Використання ICS, NCTS Phase 5 або будь-якої іншої IT-системи для подання ENS у державах-членах, які не подали заявку на відступ або не запровадили у себе нову версію NCTS Phase 6, не дозволяється.

Європейська комісія не повідомляла про будь-який пільговий період виконання вимог щодо застосування ICS2 з 1 вересня 2025 року, і те, що він буде оголошений, малоймовірно.

Як застерігає MCAT (Міжнародний союз автомобільного транспорту), будь-яка компанія автомобільних перевезень, яка не дотримується вимоги про подання ENS до ICS2 там, де використовується ICS2, ризикує бути покараною. У будь-якому випадку MCAT рекомендує не відкладати підготовку до початку роботи з ICS2 Release 3 навіть у країнах, які користуються продовженням періоду її впровадження [17].

В Україні проект нормативно-правового регулювання та реалізації програми впровадження ICS2 з використанням електронної системи контролю ICS2 були затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 9 лютого 2024 року № 63 «Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами» (Наказ № 63), Додаток 2 [18], яким було реалізовано рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами «Про затвердження Довгострокового національного стратегічного плану цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів на основі Багаторічного стратегічного плану електронної митниці ЄС (Multi-Annual Strategic Plan For Electronic Customs, MASP-C)» (План) [19].

У відповідності до Наказу № 63, головною метою Плану є формування дорожньої карти цифрової трансформації та розвитку Держмитслужби для забезпечення якісно нових зручних, надійних та прискорених процесів митної

справи в Україні, яка базується на передових міжнародних практиках та рекомендаціях. Означеної мети можна досягти шляхом побудови сучасних, гнучких, надійних, сервісно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних систем, заміни та модернізації застарілих функціонуючих систем, зокрема Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів (ЄАІС), її складової – автоматизованої системи митного оформлення (АСМО), з урахуванням передових міжнародних практик, що базуються на чинному законодавстві ЄС, положеннях Митного кодексу України, орієнтованих на спрощення та гармонізацію митних процедур, створення ефективного та прозорого торговельного середовища, покращення позиції України у світових рейтингах, пов'язаних із легкістю ведення бізнесу.

Основними напрямками упровадження цифрової трансформації та розвитку Держмитслужби на сьогодні є: спрощення митних процедур завдяки використанню стандартизованих європейських митних процесів та широкого використання інформаційних технологій; розвиток інформаційного обміну з митними органами сусідніх держав для прискорення митних формальностей та зменшення процедурних навантажень на бізнес; модернізація систем та упровадження нових рішень для створення нового сервіс-орієнтованого ландшафту інформаційно-комунікаційних систем європейського зразка; трансформація та розвиток кадрового забезпечення Держмитслужби для оновлення процесів управління IT; забезпечення можливостей безпечного та безперервного функціонування критичних інформаційно-комунікаційних систем Держмитслужби.

Торгівля через кордони ЄС повинна відбуватися безпечно та швидко на основі ефективного митного контролю, що ґрунтується на оцінці ризиків та завчасного збору необхідних даних про товари до їх прибуття. За такими принципами побудована нова європейська система управління імпортом, в якій економічні оператори декларують дані за допомогою загальної декларації прибуття ENS.

Основне завдання проекту ICS2: впровадити елементи автоматизованої системи управління імпортом, інтегрованої в Європейський митний простір, яка оброблятиме попередню інформацію про вантаж та аналіз ризиків і дозволить митним органам на ранній стадії реагувати на загрози у відповідній точці ланцюга поставок.

Очікуваними результатами реалізації проекту є запровадження нових можливостей митної

безпеки, які: підвищують захист громадян України та ЄС від загроз потрапляння ризикованих товарів на внутрішні ринки; дозволять митним органам України та ЄС краще ідентифікувати вантажі високого ризику; підтримуватимуть цілеспрямовані митні заходи на зовнішніх кордонах у кризових ситуаціях; спростять обмін інформацією між економічними операторами та митними органами України та ЄС.

Крім того, ICS2 сприятиме створенню абсолютно нової архітектури системи та поетапної заміни наявної транс-європейської системи ICS, що має суттєве технологічне значення та беззаперечним досягненням у сфері митної справи при використанні цифрових технологій.

Реалізація програми на рівні ЄС буде здійснюватися в три етапи:

Етап 1: цей етап охопить зобов'язання відповідних суб'єктів господарювання (поштових операторів та повітряних експрес-перевізників) надавати мінімальні дані, тобто набір даних ENS перед навантажуванням.

Етап 2: цей етап охопить впровадження нових зобов'язань ENS, пов'язаних з ними бізнес-процесів та процесів управління ризиками для всіх товарів, які переміщують повітряними видами транспорту.

Етап 3: цей етап охопить впровадження нових зобов'язань ENS, пов'язаних із ними бізнес-процесів та процесів управління ризиками для всіх товарів, які переміщують морськими та внутрішніми водними шляхами, а також автодорожніми та залізничними шляхами (включно з товарами в поштових відправленнях, які доставляють такими видами транспорту).

Основне завдання проекту: гарантувати виконання імпорتنих операцій, які розпочались в Україні і пройдуть фіналізацію в певних країнах ЄС, без повторного подання даних для митної безпеки країн ЄС перед прибуттям (попередня інформація про вантажі). Очікуваними результатами реалізації проекту є адаптація процедур імпорту (подання безпекових даних) в Держмитслужбі до правил і вимог ЄС. *Правова основа:* загальний репозиторій ICS2 використовується митними органами держав членів для обробки відомостей про ввізні спрощені декларації, запитів на внесення змін, запитів на визнання недійсними, повідомлень про прибуття, інформації щодо представлення товарів, інформації щодо аналізу ризиків, запити та результати, контрольні рекомендації, контрольні рішення, а також результати контролю та інформація, якою обмінюються з суб'єктами господарюван-

ня чи іншими особами. Загальне сховище ICS2 використовується Комісією та державами-членами з метою статистики та оцінки, а також для обміну інформацією про спрощену декларацію ввезення між державами-членами. Загальний репозиторій ICS2 повинен взаємодіяти зі спільним торговим інтерфейсом, національними торговельними інтерфейсами, створеними державами-членами, і з національними системами входу.

Взаємозв'язки з іншими проектами: має бути забезпечена можливість інформаційного обміну (отримання чи передача даних) зокрема з наступними основними суміжними системами: ЄВМТ – для надання суб'єктам ЗЕД інтерфейсу подачі заяв на прийняття рішень митних органів, роботи з повідомлення митних органів, які можуть надсилатись в процесі розгляду заявки або управління наданим рішенням, інструментів подачі додаткової інформації та заяв, візуалізації переліку рішень митних органів, наданих суб'єкту, та їх статусу, перегляду поданих заяв і отриманих рішень тощо; АСМО «Центр» – інтеграція з метою передачі/отримання інформації, необхідної при здійсненні митного контролю та митного оформлення. Інформаційний обмін має здійснюватися з використанням механізмів, реалізованих у вищевказаних системах (за умови їх наявності).

Проведення митної реформи в Україні, в контексті підготовки вступу до ЄС, передбачає упровадження спеціального програмного забезпечення, адже функціонування спільного європейського митного простору забезпечують 17 основних та 16 додаткових систем. В Україні на сьогодні побудовано 2: INCTS (спільний транзит) і ВТІ (зобов'язуючі рішення). Для цього необхідні інвестиції, адже програмне забезпечення має відповідати європейським стандартам. Велика увага приділяється процесу цифровій трансформації Держмитслужби. За програмою Ukraine Facilities передбачено 4,5 млрд євро саме на цю мету. За таких умов, діджиталізація виступає ключовим інструментом для забезпечення балансу між контролем та сприянням законній міжнародній торгівлі. Тому розвиток «е-Митниці» є одним із головних завдань для реформ у митній сфері, які висуває ЄС [20].

Проміжним результатом оцінки розвитку цифрових процесів у митній справі (станом на вересень 2025 року) стало підтвердження намірів продовження співпраці представниками Програми ЄС з підтримки управління

державними фінансами в Україні (EU4PFM) з Держмитслужбою щодо адаптації та внесенні змін до Довгострокового національного стратегічного плану цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації Держмитслужби (MASP-C) на основі переліку IT-систем, наданого Генеральним директором з питань оподаткування та митного союзу (DG TAXUD). Серед напрацювань, що наразі перебувають в процесі реалізації, відзначено продовження роботи над системою «Менеджер профілів ризиків», запуск якої у повну експлуатацію заплановано на 2026 рік, а також розробку єдиного Контакт-центру, який стане сучасним каналом підтримки бізнесу, громадян та посадових осіб митних органів.

Також були визначені напрями, що потребують точкових вдосконалень, зокрема у частині реалізації NCTS Фаза 6, старт якої заплановано на 1 червня 2026 року [21].

Запровадження електронних послуг щодо митного оформлення для суб'єктів ЗЕД, автоматизація окремих процесів, спрощення митного контролю та митного оформлення, створення аналітичних та публічних інструментів звітності, автоматизація пунктів пропуску та місць митного оформлення тощо – дозволяють модернізувати способи ведення ЗЕД і осучаснити існуючі митні практики на рівні найкращих міжнародних стандартів. Визначальним фактором процесу діджиталізації митної справи, окрім проблем економіко-політичного характеру, про які зазначалося, вище стала нагальна потреба активізації зборів митних платежів та поповнення державного бюджету. Автоматизація подання, обробки та оформлення даних прискорює товаропотік через митний кордон України, зменшуючи затримки та підвищуючи ефективність ланцюжка поставок. Розширені можливості оцінки та управління ризиками, які підтримуються розширеною аналітикою даних і штучним інтелектом, дозволяють Держмитслужбі краще орієнтуватися на вантажі з високим ризиком (небезпечні вантажі, вантажі, *Juris Europensis Scientia* 30 що швидко псуються тощо), одночасно прискорюючи транспортування з низьким ризиком, що призводить до оптимізації спрощення торгівлі та безпеки [22, с. 29–30].

Висновки. Проведений правовий аналіз діджиталізації митних процесів при митному декларуванні товарів як за загальною декларацією прибуття ENS, так і за іншими видами

декларування, доводить, що запровадження електронних послуг щодо митного оформлення для суб'єктів ЗЕД та митних брокерів, автоматизація окремих процесів, спрощення митного контролю та митного оформлення товарів, оцифрування звітності, автоматизація роботи митних органів тощо дозволяють сприяти веденню ЗЕД модернізувати існуючі митні практики у відповідності до міжнародних стандартів і вийти на новий якісний рівень надання митних брокерських послуг суб'єктам ЗЕД та роботи митних органів України. В контексті набуття Україною статусу кандидата у члени ЄС, ІКС митних органів мають бути сумісними з аналогічними системами інших країн, передусім із ЄС, що потребує зменшення відмінностей у митних процедурах і де за такими принципами побудована нова європейська система управління імпортом, в якій митні брокери та економічні оператори декларують дані за загальною декларацією прибуття ENS, а також забезпечувати миттєвий обмін інформацією з метою сприяння зовнішньоекономічній діяльності, прискорення товарообігу та унеможливлення порушень митних правил і переміщення контрабанди.

Перспективи подальших наукових розвідок. З врахуванням того, що митне декларування за загальною декларацією прибуття ENS запроваджено в митному законодавстві України доволі недавно, дане питання потребує додаткових наукових розробок на базі практичних результатів оформлень для більш детального вивчення й удосконалення процесу митного контролю та оформлення при здійсненні митної брокерської діяльності.

Крім того, зазначений процес передбачає розробку необхідних для подальшої роботи у сфері митних посередницьких послуг нормативно-правових документів (методичних рекомендацій, технологічних схем, роз'яснень тощо) з боку державних органів влади, насамперед з боку Міністерства фінансів України та Державної митної служби України, на які безпосередньо покладені обов'язки щодо втілення та реалізації державної митної політики, що своєю чергою вимагає від них невідкладних дій та заходів щодо недопущення необґрунтованих відмов і затримок з боку посадових осіб, задіяних у процесі митного контролю та оформлення, при декларуванні товарів митними посередниками за новими правилами з використанням загальної декларації прибуття ENS.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ukraine Report 2024 – European Commission. 30 October 2024. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en.
2. Про процедуру спільного транзиту: Конвенція Європейської асоціації вільної торгівлі, Європейсько-го економічного співтовариства від 20 травня 1987 року № 994_001-87. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text.
3. Вінник О. М. Правове регулювання відносин цифровізації: місце і роль в правовій системі та системі господарського права України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. № (43). 2022. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/361/342>.
4. Борса В. В., Теребейчик Ю. Р. ЦИФРОВІЗАЦІЯ МИТНИЦІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2024. 2(14), 355–367. DOI: <https://doi.org/10.32750/2024-0232>.
5. Івашова Л. М., Кийда Л. І. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 3(22). С. 218–230.
6. Микуляк О. В., Стефанишин Р. І. Впровадження інформаційних технологій у митну практику України. *Податки і фіскальна політика*. 2019. № 4(61). С. 53–66.
7. Острікова Т. Г. Правове регулювання інституту авторизованого економічного оператора за законодавством України та Європейського Союзу: дис. ... д-ра філософії (PhD) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2023. 220 с.
8. Пашко П. В., Пашко Д. В. Майбутнє митниці в інформаційному середовищі. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки». 17 травня 2024 р. Київ : НАУ, 2024. 157 с. С. 77–79.
9. Рум'янцева, К. С., Головай, Н. М., & Руденко, В. В. (2025). Розвиток інформаційних технологій у митній сфері. *Актуальні питання економічних наук*, (7). URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/199>.
10. Чернецька-Білецька Н. Б., Сєврук К. В. Спрощення процедур митного контролю за рахунок широкого впровадження електронного декларування. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. 2015. № 1 (218). С. 117–121.
11. Іванченко Е. П. Діджиталізація митної справи в умовах правового режиму воєнного стану. Сучасні виклики для приватного права України: європеїзація, діджиталізація, війна : збірник наук. праць за результатами Другої Всеукраїнської наук.-практ. конф. (13 грудня 2024 р., Київ – Хмельницький). Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2024. 123 с. С. 80–85.
12. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
13. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text.
14. Commission Implementing Decision (EU) 2023/2879 of 15 December 2023 establishing the Work Programme relating to the development and deployment for the electronic systems provided for in the Union Customs Code. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2879/oj/eng.
15. European Commission Directorate-General Taxation and Customs Union. Guidance on the Entry Summary Declarations and Transit Declarations for Road and Rail Transport in Relations to the Start of the Deployment Window for NCTS Phase 6 and ICS2 Release 3 Step 3. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/ff194949-7b89-45be-ae6d-d8bd57b168fe_en.
16. Ukrtransagent: Декларація ENS – обов'язкова для ввезення товарів в ЄС з 01 квітня 2025 р. URL: <https://ukrtransagent.com.ua/2025/03/25/%d0%b4%d0%b5%d0%ba%d0%bb%d0%b0%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f-ens-%d0%be%d0%b1%d0%be%d0%b2%d1%8f%d0%b7%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%b4%d0%bb%d1%8f-%d0%b2%d0%b2%d0%b5%d0%b7%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f/>.
17. Асоціація міжнародних перевізників України: Про особливості запуску системи ICS2 в ЄС з 01.09.2025. URL: <http://www.asmap.org.ua/index1.php?id=69488&langid=1>.
18. Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами: Наказ Міністерства фінансів України від 9 лютого 2024 року № 63. URL: <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-realizatsii-rishennia-komitetu-z-upravlinnia-informatsiiniimi-tehnologiiami-u-sistemi-upravlinnia-derzhavnimi-finansami-420>.
19. Electronic Customs Multi-Annual Strategic Plan for Customs – 2019 Revision. MASP-C Rev. 2019 Version 1.1. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2019-12/2019_masp_strategic_plan_en.pdf.
20. Відбувся круглий стіл «Українська митниця в умовах вступу України до Європейського союзу». Міжнародний фонд «Відродження». 2 квітня, 2024. URL: <https://www.irf.ua/vidbuvsya-kruglyj-stil-ukrayinska-mytnczya-v-umovah-vstupu-ukrayiny-do-yevropejskogo-soyuzu/>.
21. Державна митна служба України: Оцінка проміжних результатів цифровізації: команда Держмитслужби зустрілася з експертами EU4PFM у Києві. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/otsinka-promizhnikh-rezultativ-tsifrovizatsiyi-komanda-derzhmitsluzhbi-zustrilasia-z-ekspertami-eu4pfm-u-kiievi-2424>.
22. Іванченко Е. П. Детермінанти та напрями процесу діджиталізації митної справи в Україні: господарсько-правовий аспект. *Juris Europensis Scientia*. 2023. Вип. 6. С. 25–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2023>.

Іванченко Е.П. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕСІВ ПРИ МИТНОМУ ДЕКЛАРУВАННІ ТОВАРІВ ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ДЕКЛАРАЦІЄЮ ПРИБУТТЯ ENS

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану та перспективам правового регулювання декларування товарів за загальною декларацією прибуття ENS (Entry Summary Declaration) з використанням електронної Системи контролю імпорту 2 (ICS2), впровадженню елементів автоматизованої системи управління імпортом, інтегрованої в Європейський митний простір, яка оброблятиме попередню інформацію про вантаж та аналіз ризиків і дозволить митним органам на ранній стадії реагувати на загрози у відповідній точці ланцюга поставок та прискорити проходження товарів через митний кордон України.

У статті автором всебічно обґрунтовано, що інтеграція України у світове економічне співтовариство передбачає всебічне упровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у митну справу та системний підхід до вдосконалення існуючих технологій щодо контролю доставлення вантажів до місць призначення при перетині митного кордону України та на території Європейського Союзу (ЄС). Запорукою цьому має стати формування дорожньої карти цифрової трансформації та розвитку Державної митної служби України (Держмитслужби) для забезпечення якісно нових зручних, надійних та прискорених процесів митної справи в Україні, яка базується на передових міжнародних практиках та рекомендаціях. У результаті реалізації зазначених заходів торгівля через кордони ЄС повинна відбуватись безпечно та швидко на основі ефективного митного контролю, що ґрунтується на оцінці ризиків та завчасного збору необхідних даних про товари до їх прибуття. За такими принципами побудована нова європейська система управління імпортом, в якій економічні оператори та митні брокери декларують дані за допомогою загальної декларації прибуття ENS.

Проведений аналіз діджиталізації митних процесів дозволив автору сформулювати висновок, що запровадження електронних послуг щодо митного оформлення для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) та митних брокерів, автоматизація окремих процесів, спрощення митного контролю та митного оформлення товарів, оцифрування звітності, автоматизація роботи митних органів тощо дозволяють сприяти веденню ЗЕД, модернізувати існуючі митні практики у відповідності до міжнародних стандартів і вийти на новий якісний рівень надання митних брокерських послуг суб'єктам ЗЕД та роботи митних органів України.

Ключові слова: митна справа, діджиталізація митних процесів, європейська система управління імпортом, інформаційно-комунікаційні технології, електронне декларування, загальна декларація прибуття ENS, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, митний брокер.

Ivanchenko E.P. DIGITALIZATION OF CUSTOMS PROCESSES DURING CUSTOMS DECLARATION OF GOODS UNDER THE GENERAL DECLARATION OF ARRIVAL ENS

The article is devoted to the study of the current state and prospects of legal regulation of declaration of goods under the general ENS (Entry Summary Declaration) using the electronic Import Control System 2 (ICS2), implementation of elements of the automated import management system integrated into the European Customs Area, which will process preliminary information about the cargo and risk analysis and allow customs authorities to respond to threats at an early stage at the relevant point in the supply chain and accelerate the passage of goods across the customs border of Ukraine.

In the article, the author comprehensively substantiates that Ukraine's integration into the global economic community involves comprehensive implementation of the latest information and communication technologies (ICT) in customs and a systematic approach to improving the existing technologies for controlling the delivery of goods to their destinations at the customs border of Ukraine and in the territory of the European Union (EU). The key to this should be the formation of a roadmap for digital transformation and development of the State Customs Service of Ukraine (SCU) to ensure qualitatively new, convenient, reliable and accelerated customs processes in Ukraine, based on best international practices and recommendations. As a result of the implementation of these measures, trade across EU borders should take place safely and quickly on the basis of effective customs control, based on risk assessment and early collection of necessary data on goods before their arrival. A new European import management system has been built on these principles, in which economic operators declare data using the ENS general arrival declaration.

The author's analysis of the digitalization of customs processes allowed the author to conclude that the introduction of electronic customs clearance services for foreign economic operators (FEOs) and customs brokers, automation of certain processes, simplification of customs control and customs clearance of goods, digitization of reporting, automation of customs authorities' work, etc. make it possible to facilitate FEOs, modernize existing customs practices in accordance with international standards and reach a new qualitative level of customs brokerage services.

Key words: customs, digitalization of customs processes, European import management system, information and communication technologies, electronic declaration, ENS general arrival declaration, foreign economic operator, customs broker.

Дата надходження статті: 24.09.2025

Дата прийняття статті: 03.10.2025

Опубліковано: 04.12.2025

